

UREDNISTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA, ČOPOVA 1—DELAV-
SKA ZBORNICA — TELEFON ST.:
35—29 — POŠT. ČEK. RAČUN ST.
17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE
ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.—
DIN LETNO) — ZA DRUGE NA-
ROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (86.—
DIN LETNO) — CENE OGLA-
SOM PO DOGOVORU — LIST
IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II.

LJUBLJANA, SOBOTA, 4. JUNIJA 1938.

ŠTEV. 22.

O knjižici »Bodi luč« so bile povedane že laskave ocene. Hvali jo delavstvo, hvalijo jo vsi.

Ker je po knjižici veliko povpraševanje, zato naj se vsak odloči, da jo po že priloženi položnici plača, saj stane le 3 din, sicer naj se vrne, da bomo mogli postreči drugim.

Kakor apostoli

Smo kakor apostoli pred prvimi binkošti. Nosilci novega pokreta smo in novih smeri, ki naj v občestvo naroda prinesejo blagoslov Prave in žar Ljubezni. Iz dobe, ki je priklopala človeka in njegov pogled samo na zemljo in ga kakor mora tlačila proti njegovemu odporu na videz stvari, vstajamo zavestno iz enostranskega gledanja časovnih dogajanj z vero, da je osnovno gibalno življenje narodov, stanov in poedincev Duh. Duh je, ki veže v enoto in ustvarja harmonijo v poedincih; Duh je, ki daje življenje in zdravo rast narodom; Duh je, ki daje dopolnila mrtvim črkam in postavim, in smisel zadnjim, najvišjim idealom, brez katerih ni srečnega človeka in ne srečno urejene človeške družbe.

Kjer tega ni, je dahnila smrt v življenje, razpoka med vezi, ničnost med obveze, videz v pogodbe, praznina v nauke, ki so mnogim prijateljem črke, če so napisani, postali »cunje popisanega papirja.« Videz brezduhovnih smeri je zanje tako velik, da jih Duh nič več ne more učiti Resnice in so zato sami ob črkah življenja brez Duha padli v zmote materialnih laži.

Resnico, ki svet ureja, so odvrnili na stranski tir življenja, na glavno progo pa so postavili razkrajajočo človeško modrost, Marksa, Lenina, Stalina. Duha življenja zato v njih ni in povsod ustvarjajo razsul. V samih sebi razdvojeni razdvajajo v družinah, v podjetjih, v društvih, v stanovih, v narodih, v človeštvu, ki naj ga končno brezduhovno nasilje stisne v enoto stiskane brezvredne služljene mase.

Predbinkošni časi so to in mi smo, kakor apostoli pred njimi, vsaj po veliki večini. V nas je premo slovanstvo in premo pravega apostolskega zavzetja.

Gledamo kakor apostoli in se bojimo: Križali so ga, Njega, ki je bil pravičen in mogočen v besedi in dejanju, kako bi ne nas. Najbolje je zato pustiti stvari, kakor so in ne oznanjati resnice, ki je za vse ena in zato nekaterim zoperna. Najbolje je v preziranju sveta iskati sebi varno mesto, da te ne pohodijo, borbo skupnosti pa pustiti ob strani.

Toliko jih je pred nami že poskušalo vrniti življenju Resnico, Pravico in Ljubezen, pa so zato samo trpeli, zlasti delavci. Tepel jih je zmaterializirani podjetnik, prijatelji so jih izdali, tovariši so jih zapustili. Tako bodo tudi nas.

Predbinkošna doba za mnoge je to. Mnogi, ki mislijo enako z nami, še tega povedati ne upajo, v borbo za naše ideale ne marajo vstopiti. Mnogi se skrivajo za plotom in čakajo na zmago.

Toda Binkošti so že prišle. Apostoli so odvrgli strah in bojazen. Cerkev je rastla in zanjo so umirali apostoli in drugih ti-soči.

Tudi naše binkošti so tu. V službi istih idealov kakor oni ne oklevajmo več. Iz zaprtosti svojega lastnega srca pojdemo kot otroci Duha in oznanjamo proti sedanjim razprtijam in krivici svetla nova čas edinstva — občestva, v kateri mora zmagati Pravica in Ljubezen.

Samo kot otroci Duha bomo razumeli, da čas, da trenutek ni nič in da so vse trpljenja le poročila zmage. Z Duhom se zanjo borimo kakor apostoli.

Organizacija stanu

nekatoliške narode radi njene avtoritete tak, da se mu izogniti ne morejo.

Pri zdravem naravnem hotenju je zato razumljivo, da so se ob mislih obeh socialnih okrožnic oplojili nešteti tudi nekatoliški a sicer verni in pošten praktični in teoretični socialni delavci in njihovo zamisel skušali oživitviti v svojih razmerah. Katolicizem namreč narave človeške nikoli ne uničuje ampak jo samo še usovršuje in posvečuje. Katolicizem zato tudi naravnim naukom za zdrav razvoj človeške družbe daje samo še višjo in globljo utemeljitev.

Tako oni na jugu z zdravim čutom za skupnost stopajo po potih naravnih zakonov, mi pa, ki nas je osrečila Previdnost s pripadnostjo po črki in duhu h katolicizmu, prinašamo novemu gibanju še večnostno utemeljitev.

Kakor pa smo lahko veseli zdravega življenja oplojenega po duhovnem bogastvu naše Cerkve v vrstah, ki formalno niso vanjo vključene, tako nam mora biti žal, da mnogi njenih sinov doma pri nas še danes ne uvidevajo, da jih v njihovem odklonilnem stališču do stanovske ureditve družbe vodi nekatoliški duh.

Napačna in krivična je zato tudi trditev, kakor da smo mi prenehali biti strokovna organizacija zgrajena na katoliškem pojmovanju življenja, kakor nam je to očitala v eni zadnjih števil »Del. Pravica«, češ da je J. S. Z. edino to. J. S. Z. si tega nikoli niti lastila ni. Hotela je biti le splošno krščanska in nič več. Zato je tudi

bil v njenih vrstah razkrojvalni duh protestantizma, ki je avtoriteto Cerkve bolj ali manj dosledno vedno zavračal.

V takem pojmovanju stvari prehajamo mi iz ozkih organizacijskih sklepov strok v organizacijo stanu in stanov. Samo po sebi razumljivo je, da en stan v stanovsko urejeni državi ne more imeti dveh ali treh, morda celo štirih vzporednih združenj, ki bi se med seboj pobijale, ampak da je dosleden logičen zaključek stanovsko urejene države, da niso mogoče v enem stanu nasprotujoče si organizacije in smeri. Do sledno temu toku življenja je razumljiva in v bistvu neizbežna zahteva stanovske ureditve Jugorasa, da se razkrajajočim delavskim organizacijam odvzame vsak vpliv na delavske množice in delavske ustanove. Te so doslej le preveč služile partizanstvu in koritarstvu posameznih grup in je že skrajni čas, da se jih stavi v splošno službo vsega delavstva.

Nakazali smo tako par misli, zakaj gremo mi vzajemno z Jugoraso, ne da bi nam bilo treba zatajiti svoja načela in kako nujno prehaja vprašanje organiziranja delavstva iz ozkih meja medsebojno razprtih formacij v enoten delavski stanovski pokret, ki hoče biti in bo v državni skupnosti v bodoče igral najvažnejšo vlogo.

Bodimo odkriti: časi Marksove šole in njegovih organizacijskih sistemov so za nami. Z nami je veter novih smeri, ki jim je v bistvu vodilen nauk naše najvišje cerkvene avtoritete. Kdor s tem ne računa, kdor odklanja organizacijo stanov, ga bo ta veter odnesel!

BOJ ALKOHOLIZMU

sreza Maribor le-				
vi in desni breg	» 34 »	»	»	»
Celje	» 10 »	»	»	»
Jesenice	» 3½ »	»	»	»
Kranj	» 4½ »	»	»	»
in Trbovlje	» 13 »	»	»	»

To so strašne številke! Glejmo uboje in umore. Vsled nasilne smrti umrje pri nas povprečno 9 ljudi na 100.000, v vinorodnem okraju Brežice se dviga to število na 22, v Ptuj cel na 50. Na smrtno nezgode vsled alkohola odpade 46 od 100.000 prebivalcev. Po vsem svetu pada umrljivost in v nevinorodnih okrajih tudi pri nas, v Ptujem okraju pa, ki predstavlja središče slovenskega vinogradništva, se je umrljivost celo povečala. Isto razmerje moramo zaznati glede umrljivosti ter manjvrednosti otrok. Alkoholik sam že postane manjvreden za pridobivanje, nje-

govi otroci pa so dedno obremenjeni tako, da tavajo vse svoje življenje med ječo in blaznico.

Pri takem stanju dejstev je nujno potrebno, da se nekaj ukrene proti temu narodnemu zlu. Pretekli teden je bil v Ljubljani postavljen pripravljalni odbor lige proti alkoholu in izdal poziv slovenski javnosti za boj proti alkoholizmu. Temu pozivu so se priključile vse kulturne, gospodarske in dobrodelne ustanove in društva ter je častno predsedstvo imenovanega odbora sestavljeno od bana dr. Natlačen, škofa dr. Rožmana, predsednika apelacijskega sodišča dr. Golje in predsednikov mesta Maribor, Celje in Ljubljana. Temu pozivu se priključimo tudi mi organizirani slovenski delavci in hočemo sodelovati v boju za naš narod, za večji kos ne v vinu utopljenega kruha, za dušno in telesno zdravje naših otrok.

Ban Dr. Natlačen pozdravlja pariškega kardinala Verdica na slovenski zemlji.

Mi slovenski delavci vodimo boj za interese našega stanu. V tem boju moramo premagati razne ovire, boriti se pa moramo tudi proti zahrbtnemu sovražniku ne samo delavca, marveč celokupnega naroda sploh. Zelo nevaren je ta ravno radi tega, ker nam čisto nevidno jemlje našo moč. Kdo neki je ta sovražnik? Gledamo ga, a ga vseeno ne vidimo. Menuje se: alkoholizem. Morda kdo poreče: Kaj neki? Že naši dedje in očetje so popili marsikatero dobro kapljico, zakaj ga še mi ne bi?

Res je, da se je med Slovenci užival alkohol skozi stoletja, ali ravno v najnovejši dobi zavzema alkoholizem pri nas takšen obseg, kakor ga še ni bilo in postaja prava ljudska bolezen, hujša, kakor jetika. Pogoje za svoj razmah je našel alkoholizem posebno v povojni dobi v razvoju tehnike, njej odgovarjajoči gospodarski preobrazitvi in tudi v tem, ker imamo Slovenci mnogo vinorodnih krajev. Danes ne moremo več gledati na alkoholizem z ozrom na posameznike, kako deluje uživanje alkohola na njih organizem in jih telesno, duševno in moralno poškoduje, temveč iz stališča boja narodne skupnosti za svoj obstanek in učinka alkohola na ves narod.

Glede uživanja alkohola delijo ljudi v 4 skupine in sicer:

1. oni, ki ga sploh ne uživajo, bodisi namenoma ali vsled slabega zdravja;
2. oni, ki ga uživajo redko in zmerno brez učinkov;
3. oni, ki ga uživajo redno in tu pa tam preko mere;
4. oni, ki se redno opijajo.

Tretjo in četrto skupino imenuje medicina alkoholike.

Statistika nam pokaže, da med Slovenci spada večina v 3. grupo, v vinorodnih krajih celo 95%. Koliko bede, nesreče, ubojev, umorov in nezgod se skriva za temi odstotki!

Ali veste, da užije v enem samem letu: mesto Ljubljana . . za 58 milj. din alkohola Ljublj. okolica . . » 11 » » »

Slava sv. Evharistije v Budimpešti

Pretekli teden je zbral 34. svetovni evharistični kongres v čudoviti prestolnici madžarskih kraljev zastopnike vseh narodov sveta v tolikem številu, kakor dozdaj malokateri.

22. maja so imeli budimpeštanski policisti skupno sv. obhajilo in sv. mašo. Ti soči vzdrževalcev reda so v črnosrebrnih čeladah korakali k obhajilni mizi. Isto jutro so začeli prihajati posebni vlaki iz tujine in pod večer so že napolnili tujci in domačini čez okraшено mesto pod plapolajočimi papeškimi, svetoštetfanskimi in madžarskimi zastavami.

V Industrijski dvorani se je ta večer zbralo petdesettisoč ljudi, ki so po besedah primasa Sredija prvič zapeli kongresno himno. Naslednje dneve so prihajali po zemeljskih, vodnih in zračnih poteh najvišji zastopniki Cerkve vsega sveta. Zbralo se je 16 kardinalov in 150 škofov, ki so dajali evharističnemu kongresu blesek, poudarek in pogum. Njih škrlat je napravil veličastnejši vtis od vseh uniform, današnjih, nekdanjih in bodočih — znamenje, da ne služijo enodnevnim močnikom in ustanovam, temveč najvišji Cerkvi.

V sredo popoldne so bile na trgu junakov velike slovesnosti. Na tribuni častna straža, vlada, plemstvo v zgodovinskih nošah, odličniki vseh vrst in barv — sredi njih pa regent Horthy. Za slavnostnim oltarjem zadone zvonovi — znamenje, da se je začel z otoka na jezercu pomikati sprevod pet tisoč duhovnikov, prelatov, škofov in kardinalov. Ko stopi v slovesni prostor papežev legat, zadone fanfare. »Veni Creator Spiritus« doni iznad oltarja, ko se škrlatni knez pomika med množicami. Zvonovi vseh peštanskih cerkva mečejo svoje bronaste glasove nad mesto. Zatem bere sinopski škof Mechleny papeževo poslanico; za poslanico govori primas Hungariae, minister Homan in predsednik Deylen, papežev namestnik. Ko izvenijo njegove besede plane tisoč golobov glasnikov, ki se razprše na vse strani neba in neso poslanico miru, ki žari iz Hostije, blagovest o bratstvu med narodi čez gorečo, drhtečo Evropo, čez okrvavljeni svet.

Vnebohod je bil praznik mladine; »mladinski kardinal« Verdier je spreminjal pred velikim oltarjem na Trgu junakov stotisoče drobnih kruhov v evharistično svetinjo in skozi 2 uri je 300 duhovnikov delilo 150.000 otrokom sv. obhajilo. Zvečer je bila velika procesija z ladjami po Donavi. Ves Budim in Pešta sta bila v morju luči in zvonovi vseh cerkva so peli. Nad milijon vernikov je gledalo prelepe trenutke evharistične procesije.

Slovenska skupina udeležencev kongresa je štela okrog 400 članov, med njimi tudi mariborski škof dr. Tomažič, belgrajski nadškof dr. Ujčić in številne druge ugledne osebnosti. Hrvaških romarjev je prišlo v Budimpešto okoli 200, iz Čehoslovaške pa kar 12.000.

Papežev odposlanec kardinal Pacelli je imel znamenit govor, v katerem je med drugim dejal: »Sredi sveta, ki ga majejo hujskanja k razporom med narodi, je treba združiti vse dobre ljudi na križarsko vojno ljubezni, ki naj pospešuje dela narodnega sporazuma, socialne pravičnosti in blagra ter požrtvovalnosti v duhu bratovske ljubezni.

Pred nami se dviga mrka fronta brezbožnikov in se množi vrsta onih, ki hočejo narodom dopovedati, da sreča posameznika in blagor občestva ni mogoča drugače kakor tam, kamor ne pade senca križa; proti temu »misteriju zlobe« se iz naših src dviga naša izpoved, ne več kakor mirna pesem, ampak kot himna borbenih dni.

Kje je danes Herod, kje Pilat, kje Neron, kje vsi preganjalci Cerkve? Prah in pepel so vsi sovražniki krščanstva, prah in pepel vse, kar so zamišljevali proti Kristusu in njegovi Cerkvi, prah in pepel njihova moč in slava!

Isti neizprosni zakon bo uničil tudi prizadevanja njihovih učencev; Zmagovalec pa bo ostal evharistični Kristus in z Njim vsi, ki Mu sledijo.

Zlo, ki pretresa sodobni svet, izhaja v korenini iz tega, da je brezverska modrost, ki je pretrgala odnose z Očetom vsega človeštva, s tem tudi izpacila prave odnose, ki morajo vezati vse člane človeške družbe v eno. Ne da bi to slutili in hoteli, so filozofi brezverstva izsušili duhovne si-

Državni tajnik kardinal Pacelli govori na »Trgu Junakov« v Budimpešti.

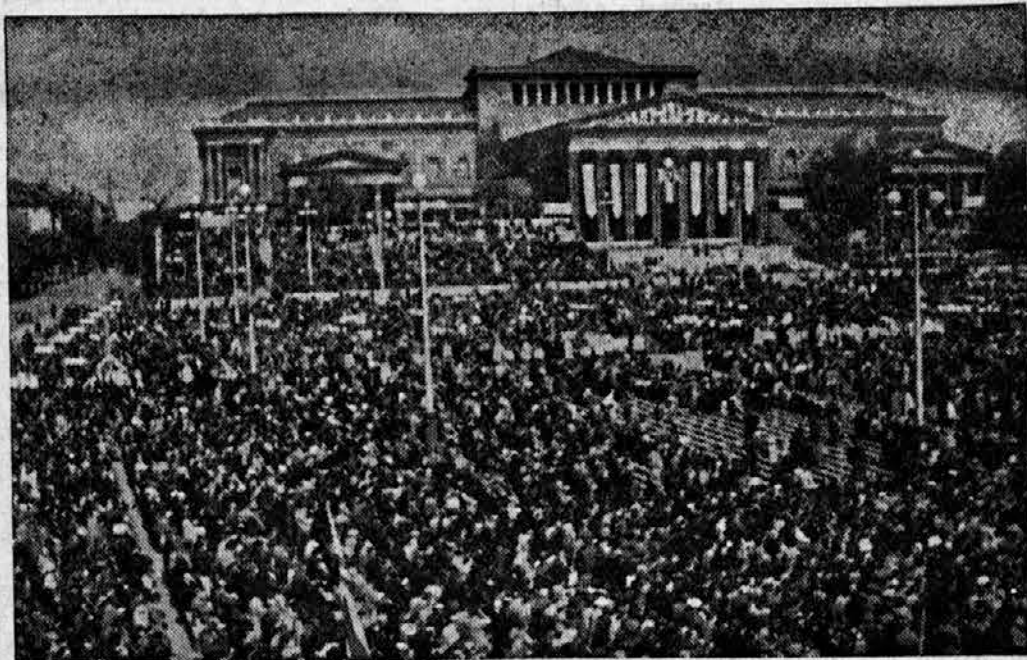
le, ki jamčijo človeški družbi njeno dostojanstvo, najkrepkejšo vez njene vzajemnosti in njen obstoj sam. Ko so človeka odtrgali od Boga, so oropali tudi njegove odnose do sočloveka njegovega visokega dostojanstva in vrednosti ter plemenitosti.

Kakor hitro je nastala ločitev med človekovimi dolžnostmi in večnimi principi, iz katerih izvirajo, je moral nastati razpad vseh moralnih odnosov med ljudmi in narodi kljub govoricenju o neprestanem napredku, ki pa je ostal samo zunanji, in ki ga danes grozi pogoltniti val splošnega divjega sovraštva neprestanih sporov, iz katerih se rodi vedno novi, ter življenje brez veselja, sreče in miru.

Spricho tega prevrata, ki se ga pionirji brezbožnega komunizma prizadevajo razširiti po vsem svetu, je pravica in dolžnost ožroženih narodov, da se temu iz lastnih sil in na lastni račun uprejo in ne dopustijo rušilec krščanske družbe, da ponesejo vsem drugim narodom svoje požigalske bakle revolucije in razrednega boja. Na drugi strani pa nobena zmota ne bi bila tako strašna in bi morala slej ali prej privedi do najbolj žalostnih učinkov, ako bi kdo spricho take nevarnosti preziral duhovne sile, ki jih nudi človeštvu in družbi vera v Boga in v Kristusa. Nič ni bolj obžalovanja vredno in pogubno, kakor če kdo v takem času, ko revolucionarno brezboštvo steza svoje tipalke po Evropi in vsem ostalem svetu, slabi odporne sile krščanske družbe in prikrajuje Cerkev ter ji odreja njeno nalogo, da vzgaja mladino v duhu heroične zvestobe do Kristusa.

Zdaj vidimo sad brezverske morale in vzgoje. Ali je kdaj videl svet toliko sovraštva, tolikšne spore in tolikšno nezaupanje?

V nedeljo je sv. oče prebral poslanico evharističnemu kongresu in nato po radiu udeležencem poslal svoj blagoslov.

Množice proslavljajo sv. Evharistijo pred muzejem lepe umetnosti v Budimpešti.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(27) Od 1917—1922

(Nadaljevanje.)

»Provizorna vlada poziva prebivalstvo Petrograda, da varuje vse javne naprave, brzojav, vodovod, elektrarne, cestno železnico kakor tudi vladna poslopja. Istotako izroča komite dume tovarne in obrate v varstvo meščanov. Poškodbe in uničenja nikomur ne koristijo, državi in prebivalstvu pa povzroče veliko škodo. Nedopustni so tudi napadi na življenje, zdravje in lastnino zasebnikov. Prelivanje krvi in razdejanje je sramotno za povzročitelja. Provizorni komite dume prevzame vzpostavitev reda v državi v svoje roke. Komite se zaveda velike odgovornosti in se nadeja, da mu bo prebivalstvo in armada stala ob strani pri težavni nalogi, postaviti novo vlado, ki bo odgovarjala narodovi volji in bo deležna njegovega zaupanja. Vojski naj se takoj vrnejo v vojašnice in sodelujejo pri zopetni vzpostavitvi reda po navodilih oficirjev, kakor bo odredila дума.»

Da se zavaruje železniški promet, so postajenačelniki cele Rusije prejeli brzojav: »Železničarji! Bivša vlada je pokazala svojo nezmožnost, ker je v vsem javnem življenju povzročila razkroj. Vodstvo nove vlade je prevzel v svoje roke dumin komite, kateri se v imenu domovine obrača do vas. Od vas je sedaj odvisna rešitev domovine. Promet se mora brez ovir in s

podvojeno energijo nadaljevati in vzdržati. Domovina pričakuje od vas ne samo izpolnjevanja dolžnosti, pač pa tudi herojskih dejanj.»

S to brzojavko je vsa Rusija, do skrajnih koncev Sibirijske, kjerkoli so se nahajali kolodvori, zvedela za padec carja in izbruh revolucije, prej kot je car sploh odstopil.

S takšnimi odredbami je komite dvanajstih kmalu zopet dosegel red in Rusija je bila na najboljšem potu, da postane urejena država, da se le ne bi Sovjeti vtikali v vlado in delovali proti njej. Brez vsake nujnosti je tudi odbor delavcev razglasil razne pozive na narod in armado, kateri so povzročali neverjetno zmešnjavo in neizobražene ljudi naravnost bodrili k prelivanju krvi. Naj sledi nekaj izvlečkov teh manifestov: »Petrograjsko prebivalstvo je šlo na ulico, da bi poudarilo svoje nezadovoljstvo... Mesto kruha je prešlo kroglice... Vojski niso nastopili proti ljudstvu... Skupno z ljudstvom so se polastili orožja... Boj se nadaljuje in se mora nadaljevati do konca... Ustanovljen je sovjet delavskih poslancev... Pozivamo prebivalstvo, da se nemudoma pridruži sovjetom, v okrajih postavi lokalne odbore in vzame upravo v svoje roke...»

Se večjo zmedo je napravil ukaz št. 1, ki so ga telefonirali na fronto: »V vseh polkih, vojaških upravic in ladjah naj se izvolijo odbori. Vsi zastopniki naj se določen dan sestanejo v dumi. V vseh političnih zadevah so vojaške edinice podre-

jene Sovjetom, to se pravi, delavsko-vojaškim svetom. Ukazom duma-komiteja se je le tedaj pokoravati, ako niso v nasprotju s sklepi sovjetov. Izven službe se morajo vojski politično udeleževati. Vojaško pozdravljanje izven službe je prepovedano. Nagovor oficirjev z »vaša ekscelenca« ali »vaše blagorodje« je odpravljen. Nesoglasja med moštvom in oficirji je sporočiti kompanijskim odborom. Ta ukaz je prebrati v vseh vojaških oddelkih, na vseh frontah in pri pomožnih četah.»

Kolikšna zmeda! Kdo vlada prav za prav? Odbor dvanajstih ali sovjetska komisija? Način pisanja v sovjetskih razglasih je v neizobraženih glavah, zlasti pri revolucionarno navdahnjenih delavcih in vojakih ustvaril mnenje, da je s padcem carja padla tudi vsakršna avtoriteta in sedaj lahko vsakdo vihti svojo pest po mili volji. In to je tudi dalo čutiti. Ravnatelj severozapadne železnice je bil umorjen, nepriljubljene predstojnike so pretepali, mnogo uradništva je pobegnilo, tovari živilskih vlakov so izginili v žepih plena željnih, mesto da bi bili odposlani na fronto, dopustniki se niso vračali k vojakom, ostajali so v mestu in tako množili armado pohajkujočih. V Helsingforsu so revolucionarji usmrtili admirala Nepenina, v Kronstatu je v potokih tekla kri, 39 oficirjev in 20 civilistov je bilo na strahovit način mučenih in umorjenih. Komandanta mesta Včerenia so divje tolpe raztrgale na drobne kosce.

(Dalje prih.)

Stavka v Mestnju končana

Mestnje, 31. maja 1938.

Mestnjski delavci, zaposleni v tukajšnji tovarni kopit so v februarju t. l. ustanovili ZZD, da bodo zaščitili z organizirano močjo svoje pravice. Po ustanovitvi organizacije so se takoj začeli odpusti. Vršile so se razprave v smislu zakonov, da bi se nastali spor radi organizacije mirno uredil. Toda dve razpravi sta bili brezuspešni. Poročali smo že, da je delavstvo bilo prisiljeno stopiti v stavko, da s skrajnim sredstvom pribori najosnovnejšo pravico delavstva, pravico do organizacije. Stavka je trajala 14 dni, vmes sta se pa vršili dve razpravi za likvidacijo stavke, ki jih je sklicala banska uprava, — Inspekcija dela. Pri prvi razpravi so bili lastniki »Kopitarne« še nepopustljivi sklicujoč se na skrajno slabo rentabilnost podjetja. Pri drugi razpravi pa, ki se je vršila na mestnem poglavarstvu v Celju dne 27. maja se je dosegel sporazum. Pri tej razpravi so sodelovali: kot predsednik inšpektor dela g. inž. Gorjanc, za delavstvo Preželj Francé, predsednik centrale ZZD, delavci Pantner Anton, Strašek Anton, Jurjevec Martin, Križnik Valentin kot odborniki krajevne organizacije ZZD v Mestnju. Podjetje je bilo zastopano po: gg. Dr. Krašovec Juriju, Smertnik Jožetu, König Karlu in dveh uradnikih. Zvezo industrijev je zastopal njen tajnik Gorjup Danilo. Na podlagi te razprave se je danes podpisal sporazum med Zvezo združenih delavcev in podjetjem, ki vsebuje glavne zahteve delavstva, in sicer: da zaposli nekatere odbornike organizacije in nekatere najuglednejše člane, ki so bili neupravičeno odpušteni, dalje, da se izvolita dva zaupnika, ki bosta imela vlogo posredovalca. Glavna točka sporazuma pa je, da podjetje prizna v svojem podjetju ZZD in da se je obvezalo, da bo sprejelo in zaposlilo vse odpuščeno delavstvo nazaj po sestavljenem seznamu, in sicer tako, da bodo najprvo sprejeti oni delavci nazaj v delo, ki so bili najdalj pri podjetju. Sprejeti morajo biti na ona mesta, ki odgovarjajo njihovi sposobnosti. Podjetje skrajno slabo posluje, zato je uspeh organizacije lep in časten, ko je dosegla, da bo zaposlenih takoj več kot polovica preje zaposlenih delavcev, ostali pa čim bo obrat reorganiziran. Obrat stolarna se je ukinil za stalno.

Vsa čast mestnjskemu delavstvu, da je tako disciplinirano in krepko vodilo svojo borbo. Organizacija je v podjetju usidrana in ni je sile, ki bi mogla delavstvu vzeti zaupanje v svojo organizirano moč ter v ZZD, ki je borbo vodila brez vsake tuje pomoči. Omenimo naj posebej, da pri tej akciji Delavska zbornica ni sodelovala prav v ničemer.

Delavstvo ima sedaj v podjetju ZZD, ki je delavstvu poleg organizacije, s katero je začel podjetnik lojalno sodelovati, priborila zvišanje plač, izplačilo nadur, bolniških tednov. Le korajžo!

Nevtralnost Delavske zbornice!

Delavska zbornica v Ljubljani je pričela prirejati »uradne dneve« po posameznih večjih krajih, to je dneve, na katere v določene kraje pošilja svoje uradnike, ki delavcem potem dajejo brezplačne pravne nasvete in predavajo delavstvu o važnejših delavskih problemih.

Hvale vredna je ta misel, uradni dnevi bi mnogo koristili delavstvu, le če se ne bi grdo izrabljali v strankarske namene. Navajamo samo en primer:

Dne 15. maja je Delavska zbornica priredila uradni dan v Novem mestu. Na ta uradni dan je prišel uradnik Delavske zbornice g. Jurij Stanko. K sodelovanju je bila vabljen tudi naša organizacija.

Uradni dan je drugače potekel popolnoma v redu, vršilo se je predavanje o potrebi organizacije, na kar je referent Delavske zbornice dajal delavstvu pravne nasvete. Poleg tega pa je pobiral naslove delavcev.

Par dni potem pa so delavci navzoči na uradnem dnevu začeli dobivati dopise iz Ljubljane. Eden izmed njih se glasi:

Cenjeni!

(Naslov delavca)

Sporočam Vam, da se vrši v nedeljo dne 29. maja točno ob 9 uri dopoldne v prostorih gostilne Franc Kastelic — Bršlin pri Novem mestu (v neposredni bližini postaje)

Delavsko zborovanje,

na katerem bo poročal med drugimi tudi tajnik organizacije stavbinskega delavstva S. Tratar iz Ljubljane o novi kolektivni pogodbi za zidarje in ostale delavce,

(Nadaljevanje na 3. strani)

Z delavskih bojišč

Jesenice

Seja obratnih zaupnikov KID

V petek, dne 27. maja t.l. se je vršila prva seja obratnih zaupnikov, izvoljenih za tekoče leto. Po svojem poteku je ta prva seja nazorno dokazala, da v volilni borbi ni šlo za to, da se izvoli najbolj sposobne med sposobnimi delavci za zaupnike, temveč se je bil najostrejši boj odkar delavstvo voli svoje obratne zaupnike med marksistično in katoliško socialno ideologijo. Velik letak je vabil delavstvo naj se te seja zaupnikov udeležijo, ker se bo obravnavalo važne delavske tekoče zadeve. Od 3700 delavstva pa se je udeležilo komaj 30 delavcev. Navzoči pa so bili taki, ki v KID niso zaposleni. Videli smo znana Ravnik Franceta, Perkota in uslužbenca rdečega konsuma Kristana. Če je tem dopustno, tedaj mi že danes agitiramo zato, da se teh sej udeležujejo tudi jeseniški advokati, duhovščina, zdravniki in še cariniki povrh.

Mi apeliramo javno na izvoljene zaupnike, naj v prihodnje ne mučijo navzočih s svojo nepripravljenostjo. Vsak naj si svoje poročilo napiše prej na papir. V delovanju obratnega zaupnika je važno, v koliko je uspel v svojih intervencijah, če ni uspel, zakaj ne. To, da zaupnik svoje poročilo podaja dvakrat ali še celo trikrat, češ, da je prej to pozabil omeniti, jemlje zaupniški funkciji resnost in dokazuje nesposobnost. Naj se ne dogodi nikdar več, da bo, predno je dnevni red izčrpan, odšlo polovica zaupnikov in da vabljeno delavstvo zadaj zdeha. Poročila naj bodo dobro pripravljena in jedrnata. Smo objektivni in priznamo, da je svoje poročilo res izvrstno opravil zaupnik Vister. Iz njegovega poročila so vsi navzoči lahko ugotovili njegov uspeh in neuspeh. Dočim iz poročil večine to ni bilo mogoče, ker ni imelo ne glave in ne repa.

Najbolj zanimivo pa je bilo poročilo glavnega zaupnika. V tovarni delavstvo samo vsak dan ugotavlja važne dogodke, zlasti zadnje dni. Njegovo poročilo pa je vse to izpustilo in se posvetilo samo arhivu volilnega odbora. Glavni zaupnik že ve zakaj se ni dotaknil najbolj aktualnih delavskih zadev. Iz njegovega poročila in tudi iz prepisa dopisa, ki ga je on poslal Delavski zbornici v zadevi kritja stroškov volitev zaupnikov, pa se je dokazalo, da so bili letaki, izdani od volilnega odbora strankarski, ter, da so bili nabiti samo na takih mestih, ki so vplivali na volitve. Resnica pa je ta, da so letaki bili nabiti prav v vseh obratih še celo po dva izvoda, če je bil obrat večji. O tem bomo še govorili drugje. Glavni zaupnik bo pač moral svoje izjave dokazati. Poročal je tudi, da je KID plačala vsem, ki so imeli oprav-

(Nadaljevanje s 3. strani.)

ki so zaposleni pri stavbnih delih. Nadalje bo tudi poročal o položaju delavstva ter zahtevah za ureditev delovnih pogojev v opekarnah s kolektivno pogodbo. Poleg tega bo dajal vse potrebne informacije iz gradbene, stavbne in opekarne stroke.

Naprosam Vas, da bi o tem važnem zborovanju obvestili prav vse delavce ter jih pozvali, da naj se v lastnem interesu tega zborovanja polnoštevilno udeležijo. Naj žrtvujejo to nedeljo dopoldne, ker se jim bo ta žrtev v obliki dopolnjevanja delovnih pogojev večkratno povrnila. Ob tej priliki boste dobili tudi pojasnila glede izplačila hranarine v Vašem primeru. Zato pridite sigurno ter pripeljite še ostale delavce s katerimi pridete v stik.

Družnost!

Jurij Stanko, Ljubljana Delav. zbornica.

To je nevtralnost Delavske zbornice! Vsi delavci organizirani in neorganizirani, plačujejo od svojega trdo prisluženega zaslužka prispevke za Delavsko zbornico. Tako bi morala Delavska zbornica služiti v prid vsemu delavstvu, ne pa, da Delavska zbornica na račun delavskih žuljev pošilja okrog agitatorje za marksistične organizacije. Najprej se povabi druge delavske organizacije na sodelovanje, uradnega dneva so se udeležili člani vseh organizacij tudi naše, v upanju, da bodo od tega kaj imeli, pa Ti dobijo po par dneh dopis, v katerem se ga vabi na sestanek marksistične organizacije (tega v dopisu sklicatelji niti ne navajajo, da jim ne bi katoliški delavci obrnili hrbet). »Sodrug« Tratar ni noben tajnik Delavske zbornice, tudi informacije glede izplačila hranarine bi delavec lahko dobil drugim potom ne pa na socialističnih sestankih.

Kaj si bodo o tem mislili delavci! Kakšno zaupanje bodo mogli imeti v Delavsko zbornico, ki tako njihovo zaupanje izrablja? Koliko časa bomo mi to trpeli?

Delavska zbornica naj služi vsemu delavstvu. Zahtevamo spremembo in volitve v Delavski zbornici!

ka z volitvami predvsem članom volilnega odbora in predstavnikom kandidatnih list, zamujene dne. Ni pa poročal Delavski zbornici tega, da niso še do danes dobili plačane zamujene dne člani volilnih komisij, kar mu je tovarna gotovo sporočila, kar je tudi nam in to pismeno. Mi samo to vemo, da bodo reditelji in člani volilnih komisij dobili svojo škodo povrnjeno. Kar se tiče izročitve arhiva, pa priporočamo, da bolj natančno preštudira člen 22. o delovanju obratnih zaupnikov. Pravno je ta člen razumljiv tako, da govori o arhivu delovanja zaupnikov ne pa o volilnem arhivu. Danes povemo, da bomo najenergičneje zahtevali, da se preišče ves pismeni arhiv Delavske zbornice v tej zadevi.

Iz njega se bo uvidelo, kdo ima prav. Ko mi zahtevamo, da na podlagi predpisov člena 39. o navodilih volitev zaupnikov povračilo stroškov, nima prav glavni zaupnik, ki s svojimi neresničnimi poročili ustvarja utis, da svojo funkcijo glavnega zaupnika zlorablja v strankarsko korist.

Zanimivo in obenem porazno zanj pa je bilo tudi poročilo, da je apeliral na Delavsko zbornico, naj nudi bivšim zaupnikom pravno zaščito v obtožbi zaradi letakov. Delavska zbornica je namreč sporočila, da naj bi se bivši zaupniki držali njenih navodil ne pa, da so delali na lastno pest. Mi pa smo uverjeni, da so nasledili nekomu, ki je imel močan pohlep po denarju iz fonda Delavske zbornice za varstvo zaupnikov. To poročilo nam samo dokazuje, da smo imeli popolnoma prav, ko smo povedali, da so bivši zaupniki postopali nepravilno in da so prekoračili svoj delokrog, kar je dalo povod oblasti za razrešitev.

O vsem tem pa bomo mi še govorili.

Vse člane jeseniške podružnice obveščamo, da je s prvim junijem stopil v veljavo pravilnik podpornega sklada. Vsak, ki želi imeti pravilnik ga lahko dobi v pisarni proti odškodnini din 2.

JSZ je imela v nedeljo dopoldan svoj članski sestanek v veliki dvorani Krekovega doma. Vsaj tako je vabil letak. Na sestanku pa reci in piši je bilo 10 ljudi, tako, da se je sestanek izpremenil v sejo. Za nas je važno to samo zato, ker vemo, da je tukajšnja skupina najmočnejša postojanka JSZ.

Zabukovca — Griže

Odgovor na napad »Delavske politike« z dne 26. maja pod naslovom Zabukovca — rudarjem v premišljenje!

Mi bomo pa vprašali ne samo upravo rudnika, ampak tudi višjo oblast, kako smatrajo pri svojih napadih marksistični voditelji v Zabukovci, ki jih je hudo zaskrbelo za njihova vodilna mesta pred našo organizacijo ZZZD v Zabukovci. Mi vprašamo vse rudniško vodstvo, ali so v službi v jami dovoljena po službenem redu ta večna blatenja, hujkanja čez našo ljudsko vladu, osebni napadi na poštene gg. ministre in to vedno neresnično blatenje samo od par tistih, ki so na vseh volilnih mestih v Zabukovci — Griže, kar bomo tudi dokazali, ker smo sami priče.

Vprašamo te nevoščljive voditelje, ali res mislite, da je zakon o združevanju v državi samo za vas protiverske marksiste? Ali nimamo pravice združiti se vsi oni, ki nikdar marksisti biti nečemo? Ali niso organizacije dovoljene? Razumemo vas predobro, da vam je težko, ko pri zopetnih volitvah ne boste več mogli reči, da je v Zabukovci vse vaše. Poskrbeli bomo, da boste v vaših neresničnih napadih na nas v prihodnjic upoštevali tiskovni zakon!

Vprašamo, zakaj molčite ko grob o vseh novoizdanih uredbah, zakonih, ki jih je sedanja vlada izpolnila in izdala za delavstvo? Ali ni izpolnjena delavska zakonodaja: zakon o splošnem starostnem zavarovanju, mezdni zakon, itd.? Ali nimamo boljše delavske zakonodaje kot jo imajo vaši v Franciji, Ameriki itd. in sploh v vseh državah, kjer vladajo marksisti? O vaših nasilnih agitacijah ob volitvah bomo spregovorili drugič, posebej se bomo še spomnili na ona leta, ko ste sami marksisti odločevali pri redukcijah, ko ste čuvali samo sebe in prišli so na cesto največji reveži. Nismo še pozabili na one reveže, ki so bili sinovi revnih upokojencev in sta šla v obupu dva reveža prostovoljno v smrt. Vprašali pa bomo tudi višjo oblast, zakaj naš denar, zbran po nas starih rudarjih, ko smo ga vam prepustili, ko ste postali delegati II. skupine, kje je vsota din 7.800, ko ste prevzeli knjižico Mestne hranilnice v Celju in sedaj se zagovarjate, da tistega denarja ni več. Ali mislite, da je ta delavski denar samo za vaše organizirance!?

Toliko za danes! Vsemu poštenemu delavstvu pa kličemo, da se tesno združimo

v naši poštenu strokovni organizaciji v Zvezi združenih delavcev v Zabukovci. — Bog živi!

Ajdovec

V torek, dne 24. maja se je pri nas vršil sestanek delavstva, organiziranega v ZZZD. Udeležil se ga je tudi zastopnik centrale, ki nam je razložil pomen, namen in razvoj delavskih organizacij, delo in način dela teh organizacij itd. To je bilo nujno potrebno, ker je pri nas še vedno mnogo in večina takih delavcev, ki še niso bili organizirani in o organizaciji niti pojma nimajo. Mnogi še vedno ne vedo, da so organizacija vsi delavci — njeni člani. Nekateri si še vedno predstavljajo, da je organizacija samo centrala, par uslužbenec, kak pisalni stroj in vsemogočen predsednik, ki lahko sam ukaže, pa se delavstvu na mah zvišajo plače. Toda to ni tako! Organizacija se mora za vsako stvar boriti in delati, iskati zveze in načine kako delavstvu pridobiti novih pravic. Naj ne mislijo tisti, ki se obotavljajo plačevati članarino, »da bodo s tem denarjem gospodovali v Ljubljani suknje kupovali.« Brez denarja ni ničesar, denar je še vedno sveta vladar, s tem se morajo sprijazniti tudi delavske organizacije in njeni člani.

Že večkrat smo povedali, da pri nas delavstvo živi v zelo težkih razmerah. Delo je le težko najti, pa še to le tu in tam, za kratko dobo, le za par mesecev v letu. Pa še tistih par mesecev delavec niti toliko ne zasluži, da bi se pošteno preživljal mogel. Ker ni pomoči kar takoj, nekateri majo nad organizacijo, češ, saj nam nič ne pomaga. Poglejte, pravijo tisti, ki jih njihova nezavednost drži izven organizacije, »nismo organizirani, nič ne plačujemo, pa imamo prav take plače kot vi, pa še na boljšem smo, ker nas radi organizacije ne preganjajo. Toda tovariši! Nihče naj ne misli, da bo brez organizacije preje prišel do svojih pravic, kakor pa potom nje. Organizacija vam že s svojim splošnim delom zboljšuje položaj. Če nam je bila svoječasno plača povišana od din 2.— na din 2.50 na uro, to ni bila morda kaka milost ali dar, ampak je bilo to delo delavske organizacije, ki leto za letom počasi a vztrajno gradi boljše bodočnost slovenskemu delavcu.

Mirna peč

Sestanek smo imeli stavbinci iz Mirne peči dne 27. maja. Prišel je na sestanek tudi zastopnik centrale iz Ljubljane. O marsičem smo se pomenili. Sestanek je bil zanimiv, vsi navzoči so se vpisali v ZZZD in plačali prve prispevke. Organizacijo imamo! Z njo si bomo lahko kaj pomagali in si zboljšali svoj položaj, ki zlasti tu na Dolenjskem ni ravno najlepši. Tisti gospod iz Ljubljane, ki je na uradnem dnevu Delavske zbornice predaval in delavcem »nasvete« dajal, pa naj nikar ne misli, da se bomo pustili begati od njegovih pisem in dopisov. Dobro vemo kam pes taco molit! Zato se kot slovenski katoliški delavci ne bomo pustili podučevati od kakih »sodrugov«, ki bi nas radi za nos vleкли, kakor jih vlečejo drugod.

Dražgoše

Delavci zaposleni pri Šumski upravi v državnih gozdovih imajo pri svojem delu nešteto težkoč. Delajo samo par mesecev v letu, potem morajo pa pol leta čakati, da se jim zaslupek izplača. Poleg tega je še sto drugih manjših težav, ki jih je treba postopoma odpraviti. Z organizacijo delamo v tej smeri in upamo, da bomo uspeli.

Naši delavci se tudi zelo zanimajo za delavsko zavarovanje, ker se v teh ozirih večkrat dogajajo nerednosti. V ta namen je bil za nedeljo, dne 29. maja sklican sestanek delavstva, na katerem je govoril zastopnik centrale ZZZD o delavskem zavarovanju (bolniškem, nezgodnem in novem zavarovanju za starost, onemoglost in smrt). Razvoj zavarovanja z ozirom na to, da prav letos obhajamo njegovo 50. letnico, sledila je živahna debata, nakar je bil sestanek po dveh urah zaključen.

Da delavci danes ne dobe vsega kar jim dovoljuje zakon, je krivda na delavcih samih, ker niti sami ne vedo, kaj smejo in morajo zahtevati. Zato je potrebno, da se delavci v čim večjem številu udeležujejo takih poučnih predavanj, da se seznanijo s pravicami, ki jim gredo.

Zlet ZZZD

Na Goriško in k morju!

Čas zleta še ni določen, zato naj prireditelji ne zbirajo udeležencev za točen datum. Dan naznanimo v »Slovenskem delavcu«. Prošnja za skupen potni list je vložena.

Cena za vožnjo z avtobusom, enkratno prenočišče in skupen potni list znaša za udeležence ob progi Kamnik—Ljubljana za člane 110 din, za nečlane pa 125 din. Udeleženci iz Celja in Jesenice doplačajo toliko, kolikor bo stala vožnja do Ljubljane.

Ali greš na Brezje?

24. julija t. l., ko bo tam veliko zborovanje vseh slovenskih katoliških deklet? Pomenile se bomo o važnih vprašanjih, ki zanimajo vsako izmed nas.

Ker ti vsakdanje delo ob stroju ne more dati odgovora na vsa vprašanja, ki se ti vsiljujejo v tvoji razkristjanjeni okolici, zato pridi, da se skupno pogovorimo.

Tovarišica, pričakujemo te na naš prvi tabor slov. kat. deklet 24. julija pri Mariji na Brezjah.

DROBNE DOMAČE

Novo hrvatsko stranko, imenovano »Hrvatski narodni pokret«, hoče ustanoviti dr. Buč, ki je glavni sotrudnik časopisa »Nezavisnost«. Pristaša je narodnega socializma ter kot tak nasprotnik demokracije. HSS je odločno proti njemu. Kdo izmed njih bo znal bolje politizirati.

Vlomljeno je bilo v prodajalno Zadrage državnih nameščencev v Velenju. Vlomilci so se lotili trgovine, ki je tik ob cesti. Notranja vrata pa so odprli z vitrihom, odnesli so več kosov blaga za moške obleke, klobuke, čevlje in druge stvari. Škoda se ceni na din 7000.—

Mura se je vrnila nazaj v svojo strugo, vendar o veliki poplavi pričajo zablateni travniki. Poplava ni šla brez nesreče, tako je v Svečanah pri Sladkem vrhu utonil v Muri 33 letni delavec France Tišler, oče 3 nedoraslih otrok. Tišler je kmalu izginil pod vodo in šele po poldrugi uri iskanja so ga iz vode izveli še mrtvega.

Ubit je bil v nedeljo blizu Majdičeve gostilne v Levcu pri Celju 31 letni cinkarniški delavec Jože Jankovič iz Celja. Gostilničarka, se je trudila spraviti pijane delavce iz gostilne, zato je na pomoč poklicala imenovanega delavca, ki naj bi jih mirno spravil na cesto. Vendar medtem, ko jih je miril, je dobil z nožem dva vbodljaja, katerega eden je bil smrten. Prepekljali so ga v bolnišnico, kjer pa je zjutraj podlegel poškodbam.

Ponesrečil se je na Celovski cesti 18 letni žičar Boris Blatnik, doma iz Možaklje pri Jesenicah. S kolesom se je peljal proti mestu, toda kar naenkrat so mu počile vilice, da je odletel s kolesa in se pri tem težko poškodoval.

Veliko tovarno »La Dalmatienne« v Dugem Ratu, v kateri so zaposljevali 600 delavcev, nameravajo prodati. Veliko vznemirjenja je vzbudila zadnje dni vest, da je tovarna odpovedala vsem delavcem delo. Ne samo med delavci, ki so zaposleni v tovarni, pač pa tudi v vsemu Splitu in okolici vlada velika razburjenost, kajti s tem se bo število brezposelnih, ki je v Dalmaciji že tako veliko, še povečalo.

Naš izvoz v Anglijo se je v aprilu zelo povečal, da je prišla Anglija z 117 milijoni dinarjev na čelo našega izvoza. Predvsem je kupila Anglija koruze za 97 milijonov din.

Podturn

V nedeljo 29. maja smo imeli shod, kateri je bil nepričakovano dobro obiskan. Delavci so napolnili Društveno dvorano do zadnjega kotička. Med drugim je bilo videti naše sosedo tovariše iz Soteske in Vavte vasi. Kot zastopnik centrale se je shoda udeležil tov. Luzar iz Ljubljane, kateri je v jedrnatih besedah opisal pomen in namen organizacije in pri tem obsojal škodljivce organizacije t. j. naše delavske skupnosti. Tov. Luzar je med svojim govorom povdarjal, da je neorganiziran delavec sam svoj nasprotnik.

Krivda, da nima organizacija toliko uspeha, kakor ga želimo in kakor bi ga lahko imela je torej na neorganiziranih delavcih, katerih je tu v naši dolini še precej. Za tov. Luzarjem je povzel besedo še č. g. kaplan, ki je poleg duhovnega vodje tudi naš tajnik, in v kratkih pa jedrnatih besedah dokazal, kako se preprost človek proda demagogičnim izjavam in pristaja na to, kar ga tak človek uči. Prav to je vzrok, da mislijo danes nekateri ljudje, da bi bilo brez cerkve in vere lepše življenje in da je duhovnik kriv težkoč, ki obdajajo danes ubogega delavca. Med nami je takih nezavednežev precej, ki danes še niso prišli do prepričanja in mislijo, da smo odvisni samo od svojega delodajalca. Naše delo kaže, da temu ni tako.

Remšnik

Na binkoštno nedeljo pridite vsi delavci, ki ste pristopili h krajevni organizaciji in drugi, ki še niste, da se pomenimo vse najpotrebnejše! Ob 10. uri bo sestanek! Ta praznik ne boste zadržani z raznimi opravki, kakor je to bilo 26. maja, zato res pridite, pride tovariš iz Št. Lovrenca!

F. G O R J A N C

Trgovina z lesom in

deželnimi pridelki

K r a n j

Zapisana pravica

Pravica do odškodnine vsled neupravičene prekinitev vajeniškega razmerja. (I. H.)

Glede Vašega 15 letnega sina ste se dogovorili s kovaškim mojstrom, da ga je vzel v triletno učenje. Po učni pogodbi, ki ste jo sklenili z mojstrom ima slednji dajati poleg pouka tudi še hrano in stanovanje, kakor tudi vso potrebo, dalje pa tudi zanj plačevati učnino v obrtno-nadaljevalni šoli. Imenom svojega sina ste vi podpisali to učno pogodbo in se je ista tudi zapisala na obrtni zadrugi kovačev. Vaš sin se je učil na ta način pogojene kovaške obrti pol leta. Po tem času pa je začel tožiti, da mu ta obrt ne ugađa, da je zanj pretežka in tudi sami ste opazili, da je pričel sin hirati. O tem ste tudi govorili z mojstrom, ki pa ni hotel ničesar čuti o kakšni prekinitvi učnega razmerja, nasprotno vztrajal je na tem, da se fant še dalje uči, ali pa mu povrnite vse izdatke za hrano in stanovanje ter učnino. Tega pa vi niste bili v stanu povrniti, vsled česar ste sinu svetovali, da potrpi in se izuči. Fant vas ni slušal, temveč je enostavno zapustil učenje in se brez vašega znanja udinjal začasno pri zidarjih, dokler ne dobi zopet zaposlitve kot vajenec pri kakem mehaniku. Vsled te sinove zapustitve učenja, pa zahteva kovaški mojster sedaj, ker ga noče sprejeti več

nazaj v učenje, ko je to neupravičeno zapustil, da mu povrnite vse izdatke, ki jih je imel z vašim sinom. Vprašate, če je to upravičeno?

Iz tega, kar ste navedli izhaja, da mojster ni upravičen od vas zahtevati nikake odškodnine. Kot fantov oče in njegov zakoniti zastopnik imate res pravico določevati svojemu sinu poklic in ste mu tega tudi že določili, nikakor pa ne morete jamčiti za to, da se bo tudi vaš sin v resnici izučil tega poklica. Tako se je tudi v predmetnem primeru zgodilo, ko je fant zapustil svoje učenje in ga vi nikakor ne morete siliti, da se zopet vrne k mojstru nazaj. Že v tem slučaju, ko je fant brez vaše krivde neupravičeno zapustil učenje, niste dolžni povrniti izdatkov za njega v dobi učenja. Še tembolj pa tega niste dolžni storiti, če ste pripravljeni fanta pripeljati mojstru nazaj v učenje, pa mojster odklanja zopetni sprejem v uk. Le tedaj bi bili dolžni plačati odškodnino, če bi se moglo tudi vam naprtni krivdo, da je fant zapustil učenje (n. pr. da ste ga vi brez razloga nagovorili, da je odšel od mojstra.) Predalec bi namreč šel zakonodajalec, če bi bil tudi oče odgovoren za vsa dejanja svojega še nedoraslega sina — učenca (starega nad 14 let) in zlasti, če se slednji ne drži določb vajeniškega razmerja.

SONCE IN SENCE DOMA IN DRUGOD

Doma

20 letnica upora v Radgoni.

Bilo je v četrtem letu vojne; majska deklaracija je razgibala naše ljudstvo, mu dala poguma in novega upanja. Deklaracijski val, upanje na Jugoslavijo je zajel tudi naše fante in može na bojiščih in garnizijah. Upor v Judenburgu je bil prvi izraz nove miselnosti. Temu je sledil upor 97. polka v Radgoni.

Vodje upora sta bila Andrej Melihen in Rudolf Ukovič. Melihen je na nekem sestanku govoril o majske deklaraciji in svoj govor zaključil z vzklikom: »Živela Jugoslavija!« ali že vdira v lokal vojaška policija in ga aretirala. Radi tega je izbruhnil upor, ki pa ni bil dovolj pripravljen, vsled česar je bil kmalu zaduščen.

Dne 27. maja sta bila obsojena na smrt in ustreljena Melihen in Ukovič, dva dni pozneje pa še 6 drugih, med njimi dva Italijana. Ukovič je umrl z vzklikom: »Živel Slovenec in Hrvat, drugi so peli, ko so jih vodili na morišče, slovenske pesmi.

Ti junaki počivajo sedaj skupaj z Maistrovimi borci, ki so padli v bojih za Radgono na pokopališču v Gornji Radgoni, ki bo za 20 letnico njihove velike žrtve postavila tem junakom dostojen spomenik.

Komunistično rovarjenje na beograjski univerzi.

Nedavno je beograjska policija odkrila tajno komunistično organizacijo med dijaki in zaprla 22 akademikov. Preiskava je ugotovila, da se nahaja eno izmed skladnič nezakonitega komunističnega materiala tudi na tehnični fakulteti v Beogradu.

Ne glede na to, da gre za zločinsko akcijo, kaznivo po zakonu o zaščiti države, kjer so oblasti dolžne po zakonu čim najodločneje in najhitreje doseči rezultat, je uprava mesta Beograda kljub temu, dve uri pred začetkom preiskave sama z aktom obvestila dekana tehnične fakultete in se je izvršila preiskava v prisotnosti dveh višjih uradnikov univerze.

Pri preiskavi so našli mnogo letakov, brošur in knjig, vse natisnjeno v tujini in nezakonito uvoženo k nam. Poleg tega so komunistični dijaki na sami univerzi razmnožili več tisoč letakov čisto komunistične vsebine.

Da bi ščitili svoje ljudi in vrh tega odkritje policije še izrabljali v svoje propagandistične namene, so komunisti začeli širiti zlonamerne vesti, da je policija baje kršila univerzitetno avtonomijo, da gre za »znanstveni« material in je s preiskavo ogrožena svoboda pouka. Sami sicer dobro vedo, da temu ni tako, ker zakon o vseučiliščih pravi, da je visokošolski pouk svoboden, ali na univerzi ne sme biti političnih društev. Menda ne bo nihče nasedel takim »študiranim limancem« in smatral komunistično propagando za znanstveno delo. Vsi glasovi, da se z aretiranimi dijaki ne postopa spodobno, so neresnični in niso nič drugega, kakor po komunističnih navodilih organizirana akcija za ustvarjanje zmede pri dobro misleči javnosti. Oblast je radi tega izdala uradno poročilo, da ne bo nasedla takšnim in podobnim komunističnim provokacijam.

Nafta v Podravju.

Znano je, da ima Jugoslavija ogromna zemeljska bogastva, ki se pa doslej malo izkoriščajo. Naša država ima tudi velika ležišča nafte, ki je poleg premoga in železa dandanes najbolj iskani zemeljski zaklad in jo zato imenujejo »črno zlatov«. Radi petroleja so se že vodile vojne in se bodo še. Ravno zadnje dni je nastal spor radi petroleja med Mehiko in Združenimi državami in radi njega so si bile pred kratkim nekatere velike države zaradi Perzije v laseh. Tudi v Romuniji tvori zemeljsko olje eden izmed temeljev narodnega gospodarstva.

Raziskovanja so pokazala, da tam kjer je več slatin in zdravilnih vrelov, tudi nafta ni daleč. Pri nas velja to posebno za Podravje, Pomurje in vzhodje Slovenskih gor. V bližini Peklenice uhajajo iz neke dupline ob slabem vremenu smrdljivi plini, kakor iz petrolejskih vrelov in tudi v Selnici ob Muri so že odkrili skromno ležišče nafte.

Pred kratkim se je v Beogradu ustanovila delniška družba »Panonija« s kapitalom 6 milijonov dinarjev, ki hoče eksploatirati ležišča nafte na ozemlju od Mure vzdolž Drave do Osijeka; na drugi strani Drave, torej na madžarskem ozemlju so že pred par leti odkrili ležišča in pridobiva Madžarska že približno 23 vagonov petroleja dnevno. Razna poskusna vrtnja so že potrdila domnevo, da bo tudi na naši strani precej petroleja.

Z motorizacijo Jugoslavije raste potreba po lastni nafti. Doslej smo uvažali surovo nafto in njene razstavine kakor petrolej, bencin, parafin, bencol itd. za okoli 100 milijonov din letno. Želeti bi bilo, da ta prizadevanja ne bodo zaman, da bo kapital za vrtnje nafte kolikor mogoče v domačih rokah in naši delavci dobili nov vir zaslužka.

Drugod

Velike slovenske svečanosti

so se vršile v Clewelandu v Severni Ameriki. Udeležilo se jih je okoli 100.000 ljudi. Ljubljanskega župana dr. Adlešiča je sprejel clewelandski župan ter mu izročil simboličen ključ mesta. Nato je bila otvoritev jugoslovanskega kulturnega vrta ob prisotnosti zastopnika predsednika Rosewelta. Vsi ameriški govorniki so poudarjali, da so ostali slovenski izseljenci zvesti svoji domovini. Svečanosti pomenijo za naše izseljence dragoceno priznanje Amerike.

Na evharističnem kongresu so bile izrečene neštete prošnje, da bi nad okrvavljeno Evropo zavladal Kristusov mir, katerega živo nasprotje so boji po španskih bojiščih, ki so bili v preteklem tednu precej hudi.

Tudi Kitajska je krvavela posebno okrog lunghajske železnice. Sedanja japonska vlada se je zamenjala z vlado generalov, kar znači, da se bodo boji nadaljevali. Zastopnika krvavečih dežel Španije in Kitajske kardinal Goma y Tomas in Nankinški nadškof Juan-Pin, sta na evharističnem kongresu govorila o bolečinah svojega naroda in prosila miru za svoje rojake.

Napetost, ki je vladala v Češkoslovaški, da je nekaj svojih letnikov mobilizirala in zaprla meje je popustila. Trikratnemu od-

NAŠI NAMEŠČENCI

»Bodočnost« št. 4—5.

Izšla je dvojna številka »Bodočnosti« z lepo vsebino. Urednik govori o enotnosti in bi bilo prav, da bi ga prečital vsak naš pokretaš. Naj navedemo nekaj misli:

»Takrat, ko smo se pojavili in stopili v javno življenje, pa pozneje ves čas do današnjih dni, so nas obmetavali z očitkom, da rušimo enotnost med nameščenci... Enotnost smo rušili, pa ne tisto enotnost, ki bi bila koristna za naš nameščenski stan, ampak tisto enotnost, ki jo hoče ustvariti moskovska internacionala v »ljudski fronti«. Podirali smo enotnost, ki jo je gradil marksizem zato, da bi razbil enotnost slovenske katoliške skupnosti... V zavesti, da smo nujno vezani tudi z usodo vsega svojega naroda, smo se postavili tja, kjer je večina naroda... Raje smo del slovenske katoliške skupnosti, kot pa repek pri »moskovski ljudski fronti«.

To so krepke besede, ki jih velja podčrtati. Poleg tega uvodnika so še sledeči članki: Pravice članov TBPD (S. Tršinar), Varujmo se pomemčevanja!, Zastopstvo Društva združenih zasebnih in trgovskih nameščencev in ZZD na kongresu Jugoslovanov, Novi francoski delovni zakonik, Razširjenje pokojninskega zavarovanja, Socialno politična določila novega finančnega zakona, Nameščenske in delavske legitimacije, Kam to gre?, Kje so organizirani slovenski nameščenci?, Najstarejše slovenske besede, Pravni svetovalec, Vestnik in Razno.

BELEŽKE

RDEČI POLITIKANTI UGOTAVLJAJO

»Delavska politika« ugotavlja, da smo zaslepljeni, ali da jadramo pod drugo zastavo, ker bi sicer morali vedeti, da pomeni češkoslovaška odpoved Rusiji, njeno izolacijo. Napisali smo namreč v naši zadnji številki »Slovenskega delavca«, da bodo češki komunisti neradi primorani pristati na zahtevo čeških Nemcev po odpovedi prijateljske zveze z boljševiško Rusijo.

Pod katero zastavo mi jadramo, je slovenski javnosti menda znano; gotovo ne jadramo pod rdečo zastavo mednarodnega marksizma, kateremu so zaenkrat češki bratje prirastli k srcu zgolj radi tega, ker so v zvezi z boljševiško Rusijo.

Morda nas ima »Delavska politika« za zaslepljene, ker ne mislimo z Marksovimi možgani, niti s Stalinovimi, temveč z lastnimi in smo radi tega prepričani, da Češkoslovaška odpoved Rusiji nikakor ne more pomeniti njeno izolacijo, marveč ravno nasprotno; z ureditvijo manjšinskega vprašanja in odpovedjo boljševikom bi marsikatera država čisto drugače gledala na Češkoslovaško kakor sedaj. Mnenja smo tudi, da je češka zveza z Rusijo edino v korist boljševikom, da ti lahko vzdržujejo v srcu Evrope svoje predstraže za njeno zrevolucioniranje.

PEREJO SE

Zdi se, da je »Delavska pravica« kot potapljačji človek, ki za slamico grabi, da bi se rešil. Vse grehe, ki jih je storila, si hoče oprati, ne takoj par dni po grehu, temveč čaka, da ji od tu in tam prileti usmiljeni žarek, ki posveti v njene napake, da bi te ne izgledale tako hude. Zadnjič ji je to milost prinesel »Le vie intellectuelle«, ki piše o poslanstvu katoliškega duhovnika in tega postavlja na svoje mesto v občestvenem življenju. Popolnoma se strinjamo; le »Delavska pravica« se hoče nedolžno opravičiti, vsaj smo tudi mi tako razumeli poslanstvo duhovščine, ko smo jo odslavili iz naših strokovniških vrst. Hoteli smo jo le »obvarovati«, da ne bi svoje posvečeno poslanstvo usunila ljudem, ki bi hoteli izkoriščati vse, kar je svetega za svoje stranke, za svoja podjetja ali svoje vojne. Ali se je JSZ tudi štela med te stranke in podjetja v kateri bi se moglo svetost duhovništva umazati?

ločnemu posredovanju angleške vlade v Berlinu in skupnemu nastopu Anglije in Francije je zahvaliti, da ni izbruhnil ponoven svetovni požar.

Pa tudi češkoslovaški narod je pokazal v teh težkih urah veliko rodoljubnost, disciplino in hladnokrvnost in je izpovedal, da bo branil ped svoje zemlje z zadnjo kapljo krvi. Češkoslovaška vlada pa pripravlja zakon s katerim hoče zadovoljiti Nemce, ako je njih želja res iskrena, da bi dobili v mejah češkoslovaške države svojo samoupravo.

V Berlinu so v svoji radikalnosti popustili. Henlein je prišel do volje, da predloži program o obsegu in načinu izvedbe zahtev njegove stranke glede upravne avtonomije sudetskih Nemcev. Brezdvomno je prvi cilj Nemčije, da prisili Češkoslovaško državo s trajnim pritiskom, da preuredi svojo politiko nemškemu političnemu in gospodarskemu naziranju. Nemčija pa tudi hoče, da se ČSR odtrga od Moskve in se priveže na Berlin.

PO SVETU

Hiša, v kateri je stanoval dr. Sušnik, zadnji avstrijski kancler, je ostala brez straž, ki so ga stražile od priključitve Avstrije k Nemčiji. Vsi se sprašujejo kam so ga narodni socialisti prepeljali. Demantirajo pa se vesti, da bo Sušnik postavljen pred sodišče.

Kitajci so pri Langefengu obkolili 5000 Japoncev. Povsod se je položaj Kitajcev močno zboljšal. Pred mestom Nangung so se morali Japonci v naglici umakniti, Kitajcem je pa padel v roke bogat plen.

Španske nacionalne čete prodirajo na teruelškem odseku. Zavzele so več važnih postojank. Rdeči pa so vrgli svoje najboljše čete na aragonsko fronto, vendar so vsi njihovi napori brezuspešni in poplačani z velikimi žrtvami.

Veliko razstavo dobrotelnosti so odprli ob priliki evharističnega kongresa v Budimpešti pod pokroviteljstvom žene madžarskega regenta Hortyja. Razstava kaže veliko delo katoliške Cerkve v vseh krajih in vseh časih.

Ognjenik Stromboli, ki so ga nekaj časa že imeli za ugaslega, je pričel močno bruhati. Iz njega se vale mase lave, vendar dosedaj še ni bilo človeških žrtev.

Neko tuje vojaško letalo je krožilo vzdolž Maginotove črte. Kar naenkrat pa je letalo padlo na tla na francoskem ozemlju. V njem so našli posadko treh mož, brez vsakega materiala in dokumentov; v motorju pa ni bilo niti kaplje bencina več. Oblasti so uvedle preiskavo. Ob Maginotovi črti silno cvete špijonaža in zato so francoske oblasti pred kratkim sprejele zakon, ki nalaga težke kazni za špijone.

Voditelj romunske »Železne garde« Codreanu je bil obsojen pred vojaškim sodiščem na 10 let ječe, na izgubo častnih pravic in na plačilo 2000 lejev za sodne stroške.

Razpuščen je Irski parlament, kar je vzbudilo veliko presenečenje. Povod za razpust je zadnje glasovanje v parlamentu, kjer je vlada dobila manjšino. Menijo, da hoče vlada svojo večino povečati. Pri zadnjih volitvah je stranka De Valere dobila 68 poslancev, vse druge stranke skupaj pa 69.

Ljubljana

Stavbinci. Vršile se bodo volitve obratnih zaupnikov po ljubljanskih stavbah. Naše člane pozivamo, da začno takoj z delom za izvedbo volitev, ker je zato že skrajni čas. Naj se ne plašijo napadov rdečih, ki s svojim terorjem hočejo prisiliti naše člane, da bi se vpisali pri socialistih. Prav ti socialisti, ki hočejo biti vedno in povsod prijatelji delavstva, grozijo našim delavcem, da jim delati ne bodo pustili, če ne bodo prestopili k njim. Mesto, da bi delavcem do kruha pomagali, jim hočejo delo braniti in utrgati še tisti borni zaslužek. Tudi mi bi se lahko posluževali takih metod, toda nam tega načela ne dopuščajo. Če hočemo svobodo zase, jo pustimo tudi drugim! Toda vedno tako ne bo šlo. Primite tату, je vpil tak ko je bežal, da bi ljudem sled zmešal. Prav tako vpijejo oni, da zakrijejo resnico.

Zato naši delavci, ki imate količjak delavske zavesti v sebi, ne pustite se terorizirati, nabirajte nove člane, pri volitvah obratnih zaupnikov pa glejte, da bo lista ZZD dobila večino! — Bog živi!

Novo mesto

Prvikrat v zgodovini strokovnega gibanja Zveze združenih delavcev je dala Metropola Dolenjske — Novo mesto — zgled in pobudo, da se je njeno delavstvo organiziralo. Že sami delavci so pred ustanovitvijo združeni izbili v strokovnem oziru marsikatero dobro. Vsi ti uspehi so dali pobudo, da se delavstvo organizira v močni delavski organizaciji v katere okrilju se bodo mogli za svoje pravice še uspešneje boriti. Tako prepričani so se zbrali v nedeljo 22. t. m. v dvorani Rokodelskega doma, da se učlanijo v novi organizaciji. Z veseljem in zanimanjem so poslušali razlaganja o pomenu strokovne organizacije, ki pomenja kartel delojemalcev, ki so se združili, da bi držali ceno svoje delovne moči čimvišje, da bi se branili proti izkoriščanju nekaterih, ki mislijo, da je delavstvo le polno v dolžnostih in brez pravic. Enodušno smo ta dan izpovedali, da se bomo vztrajno borili, vztrajno delali in pridobivali v naš krog še druge dobro misleče delavce, ki jih bomo povezali v močno delavsko in nepremagljivo armado, katere žarišče za Dolenjsko mora postati prav Novo mesto. Ogenj vržen na tem obnem zboru bo gorel, in zamoril vse blodnje ideje, katere hočejo najti prav med dolenjskim dobrosrčnim delavstvom svoja tla, vžgal pa bo voljo do dela za zmago naših katoliških socialnih načel. Izbral si je odbor kateri jamči, da bo začetno delo lepo napredovalo. Mi delavci pa obljublamo, da se bomo strnjeno borili za zmago Pravice.